

EVROPSKA CENTRALNA BANKA

BANČNI NADZOR

Napotki bankam v zvezi s slabimi posojili

Glavna vsebina

September 2016

- Cilj predstavitve je povzeti glavno vsebino »Napotkov bankam v zvezi s slabimi posojili« in tako spodbuditi javno posvetovanje o teh napotkih, ki ga je začela ECB.
- Pri tem je treba opozoriti, da se morajo pripombe v javnem posvetovanju nanašati zgolj na napotke in ne na ta povzetek.
- V primeru dvoma prevlada vsebina napotkov.

1. Uvod
  2. Strategija slabih posojil
  3. Upravljanje in transakcije s slabimi posojili
  4. Restrukturiranje
  5. Pripoznanje slabih posojil
  6. Oslabitev in odpis slabih posojil
  7. Vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin
- Priloge

Kontekst

Načrtno in vzdržno zmanjšanje slabih posojil v bančnih bilancah je za gospodarstvo koristno tako z mikrobonitetnega kot tudi z makrobonitetnega vidika.

Ti napotki so rezultat intenzivnega ukvarjanja nadzorniških skupin s slabimi posojili. So zbir najboljših praks in hkrati predstavljajo pričakovanja bančnega nadzora glede prihodnje prakse.

Veljavnost napotkov

Napotki so namenjeni vsem pomembnim institucijam pod neposrednim nadzorom ECB, vključno s podrejenimi družbami, tako domačimi kot tudi mednarodnimi. Pri uporabi napotkov veljata načeli sorazmernosti in pomembnosti. Tako sta na primer poglavji 2 in 3 morda relevantnejši za banke z visoko ravno slabih posojil.

Napotki niso zavezujoči, vendar je treba vsako odstopanje pojasniti in utemeljiti na zahtevo nadzornika. Treba je spoštovati zavezujoče zakone, predpise ali računovodska pravila, ki urejajo to področje. Napotki so nadzorno orodje, njihovo neizpolnjevanje pa lahko privede do nadzorniških ukrepov. Vseeno morajo banke, če je le mogoče, spodbujati hitro zblíževanje regulativnih in računovodskih vidikov.

Področje uporabe napotkov

Napotki se nanašajo na vse nedonosne izpostavljenosti v skladu z opredelitvijo Evropskega bančnega organa (EBA) in tudi na zaseženo premoženje, dotaknejo pa se tudi donosnih izpostavljenosti, za katere obstaja veliko tveganje, da bodo postale nedonosne. Izraza »nedonosne izpostavljenosti« in »slaba posojila« se v teh napotkih uporabljata enakovredno.

Za pripravo in izvedbo primerne strategije slabih posojil morajo banke:

Strategija slabih posojil:
predpostavke in
samocena

- oceniti in redno spremljati operativno okolje:
  - notranje zmogljivosti;
  - zunanje razmere (makro, tržne, vlagatelji, storitve izterjave, pravne, davčne);
  - vpliv na kapital (analize in projekcije);

Strategija slabih posojil:
priprava in izvedba

- upoštevati/analizirati vse razpoložljive strateške možnosti in njihove kombinacije:
  - strategijo imetja v posesti/restrukturiranja;
  - aktivno zmanjševanje portfelja s prodajami;
  - pripoznanje zavarovanj med bilančnimi postavkami;
  - pravne možnosti, vključno z izvensodnimi;
- določiti cilje po portfeljih (vključno z zaseženim premoženjem) in opredeliti:
  - vzdržno dolgoročno raven slabih posojil;
  - srednjeročne (3-letne) kvantitativne cilje za zmanjšanje bruto/neto slabih posojil in tokov slabih posojil;
  - kratkoročne (1-letne) kvantitativne cilje za zmanjšanje bruto/neto slabih posojil in tokov slabih posojil;
- razviti operativni/izvedbeni načrt, vključno s potrebnimi naložbami (npr. IT in poročanje), zaposlovanjem, organizacijo itd.;
- bančnemu nadzoru v ECB letno predložiti povzetek strategije/ciljev glede slabih posojil in operativni načrt.

Za integracijo primerne strategije slabih posojil morajo banke:

Strategija slabih posojil: integracija

- redno preverjati strategijo slabih posojil in njene predpostavke;
- uvesti poročanje o ciljih in operativni učinkovitosti na področju slabih posojil;
- vse navedeno uskladiti z upravljanjem uspešnosti/spodbudami;
- vse navedeno vključiti v poslovni načrt/projekcije in okvir upravljanja s tveganji.

Za učinkovito in vzdržno obravnavo slabih posojil:

Usmerjanje in sprejemanje odločitev

Mora **upravljalni organ**:

- odobriti letno strategijo slabih posojil in operativni načrt;
- nadzirati izvajanje strategije slabih posojil;
- določiti cilje in spodbude za aktivnosti izterjave slabih posojil;
- določiti primeren proces za odobritev odločitev glede izterjave slabih posojil;
- poskrbeti za zadostne interne kontrole nad postopki upravljanja slabih posojil in odobriti s tem povezane politike;
- imeti zadostno strokovno znanje in izkušnje iz upravljanja slabih posojil.

Operativni model slabih posojil

Morajo **banke**:

- vzpostaviti posebno službo za izterjavo slabih posojil, ločeno od odobravanja posojil, da se prepreči nasprotje interesov ter zagotovi zadostno strokovno znanje in izkušnje;
- vzpostaviti različne enote za izterjavo za različne faze življenjskega cikla slabih posojil;
- uvesti jasne sprožilce prehajanja slabega posojila med enotami:
  - v zamudi malo časa;
  - v zamudi dolgo časa/restrukturiranje;
  - likvidacija/izterjava/pravne možnosti/zaseg;
  - upravljanje zaseženega (in podobnega) premoženja.

Operativni model slabih posojil

Morajo **banke** (nadaljevanje):

- natančno segmentirati portfelje po skupinah dolžnikov glede na značilnosti, ki terjajo podobno obravnavo;
- zagotoviti takšno organizacijo slabih posojil, vključno z vodstvom, ki je sorazmerna tveganju v zvezi s slabimi posojili (strokovno znanje s področja slabih posojil se pridobiva sistematično);
- zagotoviti primerno infrastrukturo služb za izterjavo slabih posojil in povezanih kontrolnih funkcij (npr. sistem IT, orodja, dostop do zunanjih registrov, možnosti restrukturiranja).

Banke morajo:

Kontrolni okvir

- jasno dodeliti vloge na vseh treh obrambnih linijah;
- določiti politike, povezane z izterjavo slabih posojil, ki se nanašajo na naslednje:
(1) upravljanje posojil v zamudi/slabih posojil; (2) restrukturiranje;
(3) izterjavo/likvidacijo/izvršbo; (4) zamenjavo za premoženje/zaseg;
(5) problematične dolžnike s slabimi posojili pri več bankah; (6) zavarovanja;
(7) oblikovanje rezervacij;

Spremljanje slabih posojil

- pripraviti okvir ključnih kazalnikov uspešnosti, ki omogočajo merjenje napredka pri aktivnostih izterjave slabih posojil;
- razvrstiti ključne kazalnike uspešnosti v naslednje večje skupine:
  - osnovna merila za slaba posojila;
  - stiki s strankami in denarni prilivi;
  - aktivnosti restrukturiranja (npr. stopnja povratnikov med neplačniki);
  - likvidacijske aktivnosti;
  - drugo (s slabimi posojili povezane postavke izkaza uspeha, zaseženo premoženje, izdvajanje aktivnosti itd.);

Proces zgodnjega opozarjanja

- vzpostaviti sistem zgodnjega opozarjanja s poudarkom na ravni transakcij/dolžnikov; upoštevajte primere kazalnikov iz priloge;
- uvesti avtomatizacijo postopka dela (vključno z opozorili in preverjanjem ukrepov), kar zagotavlja učinkovitost in uspešnost procesov;
- opredeliti primerne ukrepe in omejiti presojo vodstva; uvesti redno poročanje o opozorilih in sprejetih ukrepih.

Možnosti restrukturiranja in njihova izvedljivost

Poudarek tega poglavja ni namenjen razvrščanju restrukturiranj, pač pa izvedljivosti rešitev in procesu odobritve restrukturiranja.

Koristno je razlikovati med kratko- in dolgoročnimi možnostmi restrukturiranja.

- Izvedljive dolgoročne možnosti imajo naslednje značilnosti:
  - dolžniku so dostopne, kar ugotovimo z oceno dostopnosti;
  - popolnoma ali vsaj v večji meri rešujejo problem zamud;
  - dolžniku prej ni bila odobrena nobena dolgoročna možnost restrukturiranja.
- Kratkoročne možnosti se nanašajo na težave začasne narave (največ 2-letne) in se ponudijo/spoznajo za izvedljive samo pod strogimi pogoji. Kratkoročne možnosti so plačevanje samo obresti ali zmanjšanih obrokov, odlog odplačevanja glavnice in obresti/samo glavnice ter kapitalizacija zapadle glavnice/obresti.

Zanesljivi procesi restrukturiranja in ocena dostopnosti

Vedno je treba izvesti oceno dostopnosti restrukturiranja za dolžnika.

Banke morajo:

- uporabiti standardizirane produkte restrukturiranja in drevesa odločanja, če se da;
- primerjati druge možnosti izterjave (npr. pravne) pred sprejetjem odločitve;
- določiti mejnike pri restrukturiranju in uvesti spremljanje vsake rešitve;
- med drugim razkriti: kreditno kakovost restrukturiranih izpostavljenosti (razvrstitev, rezervacije, zavarovanja in jamstva), kakovost (stopnja povratnikov med neplačniki), vpliv na neto sedanjo vrednost;
- uvesti nadzorniško poročanje o izpostavljenostih po možnostih restrukturiranja.

Razkritje

Za zagotovitev konsistentnega pristopa morajo banke:

Opredelitev slabih posojil in povezava na restrukturiranje

- uporabljati regulativno opredelitev nedonosnih izpostavljenosti in ustrezne publikacije EBA;
- v banki uvesti interna pojasnila glede naslednjega:
  - kriterij dospelja, npr. kako se štejejo dnevi po dospelju, in prag pomembnosti;
  - kriterij »majhne verjetnosti plačila«, vključno z jasnim seznamom sprožilcev;
  - identifikacija in razvrščanje ter kriteriji »ozdravitve« restrukturiranih izpostavljenosti;
- uvesti pojasnila glede dosledne uporabe opredelitev na ravni bančne skupine za povezane stranke, »vlečenje« dolžnika med slaba posojila, razvrščanje izpostavljenosti kot celote med slaba posojila;
- medsebojno uskladiti regulativne in računovodske opredelitve, če se da;

Regulativne in računovodske opredelitve

Razkritje

- za potrebe javnega razkritja pri slabih posojilih in restrukturiranju uporabljati obvezno nadzorniško poročanje iz izvedbenih tehničnih standardov EBA, kar podpira tudi Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA);
- uskladiti morebitna odstopanja pri razvrščanju izpostavljenosti glede na regulativni (konceptualni) in računovodski (kvantitativni) vidik;
- razkriti predpostavke, na katerih sloni opredelitev oslabljenih finančnih sredstev (vključno s pragovi pomembnosti ali metodami za štetje dni po dospelju), poleg razkritij, ki jih zahteva že MSRP 7.

Za uporabo najboljših praks pri pripoznavanju oslabitve slabih posojil morajo banke:

Posamično ocenjevanje rezervacij

- določiti kriterije za izpostavljenosti, kjer se rezervacije ocenjujejo posamično;
- uporabljati konservativen pristop pri oceni prihodnjih denarnih tokov in zavarovanj;
- upoštevati seznam prejetih kriterijev pri ugotavljanju, ali gre za »delujoče podjetje« ali »nedelujoče podjetje«;
- upoštevati omejitve in preproste primere, če gre za »delujoče podjetje«;

Skupinsko ocenjevanje rezervacij

- upoštevati kriterije za združevanje izpostavljenosti pri skupinskem ocenjevanju;
- izogibati se arbitrarnim in diskrecijskim odločitvam pri oblikovanju rezervacij z opredelitvijo metod in parametrov za skupinsko oblikovanje rezervacij na podlagi serij podatkov;
- redno pregledovati metode in parametre;

Dodatni vidiki oblikovanja rezervacij in odpisovanja

- uporabljati natančen pristop pri oblikovanju popravkov vrednosti zaradi oslabitve pogodb o finančnem poročstvu in obvez iz posojil;
- upoštevati sprožilce za pripoznanje in odpravo izgub zaradi oslabitve;
- spodbujati pravočasno oblikovanje rezervacij in odpisov z internimi politikami;

Dokumentacija, poročanje, razkritja

- imeti dovolj podrobno dokumentacijo, ki opredeljuje metodologijo oblikovanja rezervacij in parametre;
- v nadzorniško poročanje vključiti informacije o skupinskem oblikovanju rezervacij, npr. raven in predpostavke o izgubah ob neplačilu in stopnji »ozdravitve«; tudi obresti na slaba posojila, ki ste jih/jih niste izterjali, ter rezervacije;
- zagotoviti kvantitativna in kvalitativna razkritja (izgube iz posamičnih/skupinskih oslabitvev in zavarovanj po portfeljih, metodologija izračuna oslabitvev in uporabljena presoja vodstva).

Za celovito vrednotenje zavarovanj v obliki nepremičnin morajo banke:

Upravljanje, postopki in kontrole

- zagotoviti zanesljiv neodvisen kontrolni proces, vključno z imenovanjem ocenjevalcev vrednosti, vzorčnimi pregledi in testiranjem vrednotenja za nazaj;
- pripraviti kriterije za uporabo posamičnega oz. indeksiranega vrednotenja (majhne izpostavljenosti);
- uporabljati usposobljene in neodvisne ocenjevalce vrednosti (notranje ali zunanje);

Pogostost in metodologija vrednotenja

- najmanj enkrat letno ažurirati vrednotenje vseh zavarovanj slabih posojil in opredeliti jasne sprožilce pogostejših vrednotenj;
- vrednotenje utemeljiti na tržni vrednosti, ne na diskontirani nadomestitveni vrednosti;
- pri pristopu »nedelujočega podjetja« uporabiti primerne diskonte za likvidacijske stroške in dejansko tržno ceno glede na dane prodajne pogoje, upoštevati pa je treba tudi ustrezen čas do prodaje in možne stroške vzdrževanja;
- v bazi dosledno spremljati vse informacije o zavarovanjih in transakcije z njimi;

Vrednotenje zaseženega premoženja

- voditi aktivno politiko prodaje dokončanih nepremičnin in tako uporabljati MSRP 5;
- zaseženo premoženje praviloma vrednotiti po nižji od naslednjih dveh vrednosti: (1) vrednosti finančnega sredstva, ko je še služilo kot zavarovanje, ali (2) pošteni vrednosti unovčenega premoženja, zmanjšani za stroške prodaje;
- odraziti nezmožnost prodaje zaseženega premoženja v primernih diskontih za nelikvidnost;

Razkritje

- za zavarovanje slabih posojil in zaseženo premoženje ločeno razkriti: vrednost, neto sedanjo vrednost ter rezervacije po vrstah premoženja in po starosti.

Priloga 1: Glosar

Priloga 2: Vzorec kriterijev za segmentacijo slabih posojil malih posojilojemalcev

Priloga 3: Referenčne vrednosti za merila pri spremljanju slabih posojil

Priloga 4: Vzorci kazalnikov za zgodnje opozarjanje

Priloga 5: Splošne politike v zvezi s slabimi posojili

Priloga 6: Ocena dostopnosti za male in podjetniške posojilojemalce

Priloga 7: Povzetek nadzorniškega poročanja in razkritij v zvezi s slabimi posojili